

Naročna lista:
Celo leto . . . K 50.—
Pol leta . . . „ 26.—
Četrť leta . . . „ 13.—
Zunaj Jugoslavije:
Celo leto . . . „ 66.—
Posamezne številke
na štirih straneh 60 v.
Uredništvo i. upravništvo:
Maribor, Koroška ulica
št. 5. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Inserati ali oznanila
se računajo po K 1.80
od enoredne petitrstve;
pri večkratnih oznanilih
— popust. —

„Straža“ izhaja v pon-
deljek, sredo in petek.
Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more
govoriti vsak dan od
11. do 12. ure dopoldne.

52. številka.

Maribor, dne 17. maja 1920.

Letnik XII.

Komunisti — izdajalci domovine.

A. K.

Leta 1871 je bila Nemčija porazila Francijo. Francija je bila globoko ponižana, nered je bil povsodi, stranka se je lovila zoper stranko. V Parizu so se pojavili komunisti, in sicer prvokrat v sedanjem pomenu besede. Četrť leta so gospodovali in ugani li grozne stvari, nedolžne ljudi so brez usmiljenja zapirali in pobijali. Ko so 21. maja prodrli v mesto, sklenili se komunisti porušiti Pariz. S petrolejem so poživili palače, gledališča in cerkve ter jih zažigali. Nadškofa pariškega, duhovnike in mnogo drugih ljudi so pomorili. Slavnemu Thiersu so do tal razdejali njegovo hišo ter mu vzeli vse premoženje. Za to so pa tudi prejeli zasluženo plačilo. Ko se je bil Mac Mahon polastil mesta, dal jih je mnogo zapreti in pomoriti, ali jih je izgnal v prognanstvo. Taki patrijotje so bili komunisti, ko so prvokrat nastopili. Francija, lastna domovina, je bila na tleh, poražena in ponižana. Potrebovala je pomoči vseh državljanov, da bi se bila prej zopet povzdignila. Toda kaj komunisti li mar domovina? V odločilnem trenutku so se vzdignili zoper njo, zoper postavno oblast, klali so, požigali in uničevali narodno premoženje.

Kakor so delali takrat, ravno tako delajo komunisti ali boljševiki še dandanes najsibo že na Ruskem, pri nas ali kjerkoli. Kopati znajo, moriti in uničevati narodno premoženje. Koliko tisoč nedolžnih ljudi se poklali na Ruskem! V Petrogradu so l. 1918 celo dva bolna ministra po zverinsko umorili v bolnišnici. S pretvezo, da Rusija potrebuje pred vsem miru, so nahujskali ljudstvo, je odrgali od zaveznikov ter sklenili sramotni in poniževalni mir z Nemčije v Brest-Litovsku. Obljubljali so mir, a še dandanes nima Rusija miru. Boljševiki so sicer premagali Denjškina, Kolčaka in Judeniča, a miru še ni in ga še kmalu ne bo. Novi viharji nastajajo v Rusiji. Od vzhoda prodirajo Japonci, od zahoda napadajo Poljaki, ki se hudo natepli boljševike ter jim vzeli velik plen. Če bo Poljakom vseh ostal, se zna pa še kje drugje oglasiti kak nov Denjškin ali Kolčak. Uboga Rusija! Niso jo premagali Nemci. Premagali so

jo lastni rojaki, boljševiki. Obljubovali so mir, miru pa niso prinesli, marveč lakoto, boleznj, draginjo in vojsko in smrt; vse ravno nasprotno, kakor so obljubovali. Koliko so pa pri tem uničili narodnega bogastva! Zato v svetovni zgodovini ni sramotnejših izdajalcev domovine, kot so ruski boljševiki!

Sploh pa boljševiki niso več jedini. Radikalno smer, ki hoče svetovno revolucijo, vodi jud Trockij; to smer zastopata tudi juda Buharin in Sinovjev, ki vodita inozemsko propagando ter delujeta na svetovni prekrat. Nasproti tej struji deluje Lenin, voditelj zmernih, okrog katerega se zbirajo tudi meščanski krogi. Ta poslednja struja noče revolucije; žnjo bi se dalo govoriti in paktirati. Prvi struji, katere vodijo Judje, pa je prvi namen svetovna revolucija. In najprimernejše sredstvo za to se ji zde štrajki, katere prirejajo po raznih državah. Ta struja ne pozna domovine, marveč le nasilje, t. j. morijo in uničevanje narodnega blaga.

Naši jugoslovanski komunisti so verni otroci te brezdomovinske struje. To so v zadnjem času sijajno dokazali. Na zahodu se ima ravno v tem času določiti stalna meja med Italijo in nami, na Koroškem smo neposredno pred glasovanjem. Na Stajerskem in drugod se morajo določiti definitivne meje in — v tem času, ko se ima vse to urediti, so napravili komunisti poskusno mobilizacijo — svoj politični štrajk. In v tej zmedi — kakor kažejo izjave njihovih voditeljev — so imeli namen polastiti se državne oblasti s pomočjo tujih držav. Kaka slepota! Komaj se je ustanovila Jugoslavija, že naj bi zopet razpadla po krivdi komunistov!

Iz tega je razvidno, da so komunisti vsikdar in povsod izdajalci domovine. Sovražniki so lastne države in lastnega naroda. Zato se nobena državotvorna stranka ž njimi ne more vezati in paktirati, ker namen vsake rodoljubne stranke mora biti ureditev in utrditvev Jugoslavije na zunaj in na znotraj, čemur komunisti naravnost nasprotujejo.

Nova smer v naši lesni trgovini.

Ogromna večina našega lesa se izvažava v surovo rezanem stanu v tujino, kjer se še le v različne predmete izdelava, ali razpeča na drobno. Pretežen del dobička iz lesne trgovine ostane torej v inozemstvu, kjer se obdeluje in trži naš les in izkorišča naše naravno bogastvo.

Kar si tujec zasluži na našem blagu, ostalo bi lahko doma, če se naši podjetniki v lesni trgovini prilagodijo obćnim zahtevam lesne potrebe inozemstva. Ravno sedaj se pojavlja na svetovnem trgu živahno zanimanje za lesne polizdelke, ki se proizvajajo na specialnih strojih in sicer: deščice za zabojke, za parkete, ročaje za orodje, in mnogo takih polizdelkov lesne obrti, rabi se vsestransko in vedno. Za vse te predmete in še mnogo drugih zgradila je industrija specialne stroje, ki delajo brez posebnega strokovnega znanja dovršeno, zanesljivo in naglo.

Za lesne polizdelke navedenih vrst ne pride kakovost porabljenega lesa v isti smeri v poštev, kakor n. pr. pri navadno rezanem; za take stvari se porabi lahko les, ki bi sicer prišel med odpadke.

Na drugi strani je prihranek pri tovornih pristojbinah še precejšen; razventega se polizdelke primeroma mnogo višje plačujejo nego rezano blago. Pa še preudarek, da isti stroj, ki stoji n. pr. na Dunaju, da reže iz naših desek polizdelke, prav tako lahko stoji tudi pri nas in dela na korist domače obrti, nas more privedi do prepričanja, da zanemarjamo izkoriščanje našega gozdnega bogastva v prid tujini.

Gonilne moči za lesobdelovalne stroje nam stoji povsodi tam na razpolago, kjer imamo navadne žage, na vodo, na par ali električni tok. Stroje nam ponuja inozemstvo v vseh mnogoblikih oblikah in za najrazličnejšo rabo v lesni obrti.

Namen teh vrstic je, vzbuditi v javnosti, posebno med slovenskimi gozdnimi posestniki našega Pohorja, zanimanje za to novo smer lesne trgovine. Na podlagi strokovnih študij in upoštevanja naših razmer izdelal se je sledeči načrt, ki ga v širših potezah priobčujemo v razmotrivanje:

LISTER.

Dr. Leop. Lénard.

Kako je Niko Dragoš postal poslanec!

Dalje.

Veni mi pustite mojo desno roko, vanjo mi dentite kito rožmarina, zanjjo mi privežite mojga konjčka vranea: nek me konjič, zali kad me draga neče. Draga bi žalvala kad bi ona znala, da sem se ženil u to črno zemljo! — Bratec, ja te prosim, kada pojdeš mimo, najavi se dragoj, pak joj pripovedaj: da je moja žena leta črna zemlja, moji svatje bili so ti drobni červi, moji godci bili leti doleni pičti. — I še to vas prosim, drago bratjo moja! Zdenec mi kopajte pri grobu mojem: Kdor bo išel zeden neka se napije.

Klopi mi delajte pri grobu mojem: Kdor bo išel truden, neka se počine. Rože mi sadite pri grobu mojem: Kdor bo išel vzdav, nek si rožo vtрга.

Poslušam, zamislím se v pesem, oživim ž njo. Pred mano vstaja slika preteklih, hajduških časov. Peketajo kopita, žvenketajo ostroge, jašejo junaki. Bratska jugoslovanska kri se je tukaj često prelivala v medsebojnih bojih. Naši bratje, bosanski Mohamedanci so prihajali kot predbojevnikj turških čet, z druge strani kranjski vojaki pod komando raznih nemških grofov, vmes srbski Uskoki in razni martolozji, ki so prehajali sem in tja, ter hajduki, ki so ropali na lastno pest. A vse to je bila naša kri, a na čelu tukaj padlišah v Carigradu, a tam cesar na Dunaju! Sredi teh bojev je živeló ljudstvo, ono živahno, nadarjeno ljudstvo, ohranilo svojega duha in svojo poezijo. Takt udarja iz pesmi. Začutim, kako jo zapoje hajduki na gori, mladina na vasi in zableše kolo.

Pesem je izpeta, govorjenje, izpraševanje, smeli me predrami iz zamišljenosti. Eno deklet prosim, da mi zapiše pesem. Zabižežim si še nekaj domačih izrazov, ki so mi prileteli na uho, se poslovim ter odidem v župnišče spat.

Drugega dne — bila je nedelja — me prosijo, da bi prevzel ob desetih veliko opravilo s pridigo. Velikanska cerkev nabito polna ljudi, s priznice prekrasen pogled: bele narodne noše s pisanimi našiv, lepe, krepke postave, v pobožnosti sklonjene glave. Po opravilu imam komaj časa, da v naglici zavžijem v župnišču nekaj obeda, v veži me že čakata dva tovariša, belokranjska rojaka, sedanji dr. Juraj Adlešič, rodóm iz Adlešičev in dr. Malnerič iz Crnomlja. Povesta mi, da je velik ljudski shod v Adlešičih, kjer nas pričakujejo. Sedemo na kofesa in na pot.

Adlešiči so skrajna belokranjska vas, od Crnomlja oddaljena menda približno dve uri, leže blizu Kolpe, ki se, tukaj v širokem ovinku vreže v Hrvaško, onkraj pravoslavnega srbskega Marindola. Pot je slaba, kamenita, ozka, okolica malo rodovitna, a prekrasna. Solnce se je uprlo z žgocimi žarki ob brežine Marindola in ogrnilo celo pokrajino s svojim žarom. Srečujejo nas ljudje v lepih narodnih nošah, pristne belokranjske postave, pozdravljajo z lepim belokranjskim naglasom.

V Adlešičih so ljudje že zbrani. Prične se zborovanje, ljudstva je veliko, poslušajo z zanimanjem. Ko končam z govorom, se razvije razgovor, ljudje se oglašajo, izprašujejo. Nastopa možak v pristni belokranjski noši, že priletel, a najbolj značilno na njem so velike, kot klobasa navzdol viseče, pristne jugoslovanske brke. Takih brk v resnici človek ne zagleda z lepa in zasluži, da se pogled ustavi na njih. Mož se oglašava, najprej s krajšimi medklci, potem vedno pogosteje, govori mogočno, a ne razumem prav, kaj hoče: mi pritrjuje, ali ugovarja, ali kaj? Slednjč mi je njegovih nastopov že preveč, zaslutim, da namerava delati zgago, morda hoče s svojim besedičenjem speljati razpravo v zagato ali na pesek. Najbolje, da naredimo konec njegovim nastopom. Brke sem, brke tja, vse eno. Njegove jugoslovanske brke slednjič tudi niso toliko vredne, da bi z ozirom na nje morale trpeti zborovanje. Hočem nastopiti krepko in mu zamašiti usta, a v tem trenutku zašepče moj tovariš:

„Pustite ga! On je bil popreje deželni poslanec, pa misli še vedno, da ima pravico do velike besede.“

Osupnem, ker nisem pričakoval, da bi ta oddaljeni in zaplankani kot dal slovenski domovini deželnega poslanca in da bom na tem shodu zadel s take osebnostjo. Zasuknem besedo tako, da smo vseeno lepo končali, vkljub nastopom deželnega poslanca, ki se je po mojem domnevanju nekoliko napil, na pogum k današnjem zborovanju.

Dalje prihodnjč.

septembra v uvozu 28, v izvozu 12 milijonov dolarjev. Uvoz obsega skoro izključno samo prehrano.

Financijsni in gospodarski položaj Italije. V finančnem letu 1918-19 so znašali izdatki Italije 1304 milijone lir, trinajstkrat več nego pred vojno. Izredni izdatki so znašali 1136 milijonov lir, med temu vojni izdatki 931.240.000 lir. Dohodkov je bilo 380 milijonov lir ali štirikrat toliko kakor leta 1913-14. V letu 1919-20 znašajo izdatki 788 milijonov lir, izredni izdatki 570 milijonov lir, efektni vojni izdatki 306 milijonov 120 tisoč lir. Dohodki se cenijo na 373 milijonov lir. Javni dolgovi Italije so znašali mesec dni pred vojsko 593 milijonov lir, pred enim letom 2 milijardi 560 milijonov lir, zdaj pa so dosegli višino 3 milijarde 348 milijonov 760 tisoč lir. Od tega je Italija 800 milijonov dolžna zaveznikom. Papirnatega denarja je krožilo koncem 1918 za 43 milijard lir. Prvih 11 mesecev je znašal uvoz 592 milijonov 428 tisoč lir, izvoz pa 176 milijonov 707.400 lir. Razlika med uvozom in izvozom znašala torej 415 milijonov 720.600 lir. Cene so v primeri z letom 1914 zrastle koncem leta 1919 na 500 odstotkov. Leta 1919 so uvozili 11 milijonov ton premoga. Najmanjša potreba premoga znaša 12-13 milijonov ton na leto.

Kriza v švicarski urarski industriji. Ena naj-

važnejših švicarskih industrij je urarstvo. Razvila se je iz domače hišne obrti in je ta značaj ohranila v nekaterih delih Švice še do sedaj. Vsled visoke švicarske valute pa je prišla urarska industrija v zelo težko in resno krizo. Ure marke Schaffhausen ali Bern stanejo skoro celo imetje. Zato švicarskih ur, nekdanj tako priljubljenih, ne iščejo več in vsled tega cela industrija nazaduje.

Glede odstavitve Viljema. LDU. Berlin. (Wolff-ov urad). Nasproti dunajskim vestem, da se je polkovnik Bauer, med vojno oddelni načelnik generalnega štaba, nekemu ameriškemu novinarju izrazil, da je leta 1918 zahteval od Ludendorffa, naj se cesar Viljem odstavi, izjavlja Hindenburg v soglasju z Ludendorffem, da o kaki odstavitvi bivšega cesarja sploh ni bilo govora.

Mala pesmarica je do sedaj objavila sledeče moške zборе in četverspeve: 1. D. Jenko: Sto čutiš, 2. J. pl. Zajc: Zrinjsko-Frankopanka, 3. D. Hajdrih: Slabo sveča je brlela, 4. Hajdrih: Pod oknom, 5. D. Hajdrih: V sladkih sanjah, 6. Hajdrih: Jad. morje. Izdaja drugih priljubljenih moških zborov sledi. Izvod stane le 1 K, 11 izvodov 10 K. — Dobiva se „Ma-

la pesmarica“ v Zvezni knjigarni, na Marijinem trgu v Ljubljani.

Slovensko mestno gledališče.

Repertoire tekočega tedna:

- V torek 18. t. m.: „V dolini“. Ab. B—43.
- V sredo 19. t. m.: „Divji lovec“, dijaška predstava, začetek ob pol 17. uri.
- V četrtek, 20. t. m.: „Mam'zelle Nitouche“. Abon. A—42.
- V petek, 21. t. m.: „Satan v ženski“ izven abon. Častni večer Berte Bukšekove in Vala Bratne.
- V soboto, 22. t. m.: „Moč teme“ proletarska predstava ob zelo znižanih cenah.
- V nedeljo, 23. t. m.: „Nebesa na zemlji“, gostuje Josip Povhe iz Ljubljane abon. A—43.
- V ponedeljek 24. t. m.: „Španska muha“ gostuje Josip Povhe iz Ljubljane Abon. A—44.

Slovenci širite naše liste!

2 posestvi v Sloveniji

170 oziroma 100 ha, večinoma gozd ste na prodaj. Reflektanti naj pošljejo svoje naslove na:

Anončni zavod DRAGO BESELJAK, LJUBLJANA, Cankarjevo nabr. 5.

Mala naznanila

Razna:

JOSIP NEKREP

tesarski mojster in stavbeni podjetnik v Mozartovi ulici 59 v MARIBORU

se priporoča za popravila in za napravo novih stavb za točno izvršitev

Kupi se:

Kupimo vrečo, steklenice in sode po najvišjih cenah. „Jadran“ Trgovaška prometna d. o. o. z. v Mariboru, Gosposka ulica 44. Telefon 393.

KUPUJEM

po najvišjih cenah hlode, rezan in tesan jelov kakor trd les ter vsakovrstna drva za kurivo. Viktor Glaser, lesna trgovina v Rušah pri Mariboru. 1796

LES

rezan, tesan, okrogel, drva in oglje kupi v vsaki množini

„SEVER“

društvo lesnih industrijalcev dravske doline MARIBOR, Aleksandrova cesta 45.

Proda se:

Salonska črna obleka, predvojno blago, je na prodaj. Maribor, Kaiserfeld- ulica šte. 19, 3. nadstropje, Komar. 381

Proda se lepa hiša

enonadstropna v Mariboru, z velikim vrtom, dvo- riščnim poslopjem in in svinjskimi hlevi. Cena: D. 45.000 Vpraša se pri gospodu

Očka, Tezna št. 98 pri Mariboru. 382

Košare za sadje

veje število proda po ceni podružnica JOVO GIGOVIČ, Maribor, Glavni trg št. 21. 385

Dva lepa dobro ohranjena harmonija proda Karolina Artman, Sv. Jur ob južni žel. 375

Naročajte naše liste!

Službe:

Mizar-predelavec

vešč dela na strojih, energičen in delaven se sprejme za takojšnji nastop. Prosto stanovanje, kurjava in razsvetljava, plača po dogovoru. Pomoške na uredništvo lista pod „mizar-predelavec“. 369

Kontorista

ali kontoristinja, v vseh pisarniških delih izurjen, vešč hrvatskega ali slovenskega in nemškega jezika kakor tudi stenografije išče tovarna Ignac Jellenc, Karlovac. 378

Vrtnar

ali vrtnarica, marljiv, dobro izurjen, pošten in trezen se sprejme v paromlin Majdič, Celje. 374

Perica,

čvrsto dekle želi sodelovati in se pridruživati snajzenja perila, dogovori se prosijo pri šolskem slugi Krekova ulica št. 1, Maribor. 384

RESTAVRACIJA „NARODNI DOM“
— V MARIBORU —
se najtopleje priporoča za obilen obisk
HINKO KOSIČ, RESTAVRATER

Hranilnica in posojilnica društva katoliških moistrov v Mariboru, Vetrinjska ulica 20
obrestuje vloge po 4%
in daje posojila proti poroštvu. Uraduje v ponedeljek in četrtek od 5.—7. ure pop.

Restavracija „KRIŽEV DVOR“ V MARIBORU
se kar najtopleje priporoča
IZBORNA VINA, VSELEJ SVEŽE PIVO TER DOBRA KUHLIJA
Leopold in Lenka Habjanič

Carrara marmor-ja
prvovrstnega je došlo več vagonov. — Raznovrstna naročila nagrobnih apomenikov, plošč za pohištvo itd. sprejema
Kamnoseška družba Celje.

TRGOVINI TISKARNE SV. CIRILA

se je posrečilo dobiti še sledeče fino vezane molitvenike

za hirmance, oz. mladino: Češkena Marija po K 23, 25, 26, 31, 47, 100. — Marija varhinja nedolžnosti po K 25, 38, 32, 47, 67, 67. — Bogumila po K 42, 52, 80. — Rajski glasovi po K 23, 28, 34, 36, 51, 128, 145.

b) za vse stanove in vsako starost.

Skrbi za dušo po K 34, 37, 62. — Gospod usliši mojo molitev! Po K 34, 37, 62. — Sv. Ura po K 32, 34, 36.

Poštnina je v zgornje cene všteta. Na razpolago je malo število molitvenikov

MARIBOR

Veletrgovina Ludovik Kuharič Ormož

nudi svojo veliko zalogo vsakovrstnega modnega, manufakturnega blaga, platna itd. Nadalje priporoča vedno sveže špecerijsko blago, moko, olje. Nakup in prodaja poljedelskih pridelkov. Dobava vsakovrstne železnine, travertz, cementa, kakor tudi poljedelskih in drugih strojev. — Uvoz in izvoz vseh vrst rezanega in stavbenega lesa. — Lastna motorna žaga. Glavna zaloga delniškega

(((piva)))

Gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice

prodaja razne manufakture za moške in ženske obleke, vseh vrst špecerije, čevlje, usnje, deske, stavbeni les in poljedelske stroje.

Kupuje pšenico, žito, koruzo, ajdo, proso, oves, kože, sploh vse kmetske pridelke.

Posreduje pri nakupu večjih poljedelskih strojev, kakor parnih mlatilnic in motorjev

Pravico kupovati in prodajati zadrugi imajo samo člani.

Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni v Gornji Radgoni in pri vseh podružnicah.

Glavna trgovina | pisarna | Gornji Radgoni.

Podružnice: Gornja Radgona, Murska Sobota, Cankova, Dolnja Lendava, Radgona, Križevci pri Ljutomeru, Beltinci. 259

TRGOVINA

dobro idoča v največjem industrijelnem kraju Slovenije ob glavni cesti blizu župnijske cerkve se radi rodbinskih razmer odda takoj v najem. Pojasnila daje:

Alojz Šlander, krojaški mojster
Št. Pavel pri Preboldu, Štajersko.

Pohištvo Travnica in zaloga Maribor, Koroška cesta 46 - 53 Peter Hochnegger in drugovi Tovarniške cene. 325